

A. Strateški in dolgoročni cilji prejemnika, ukrepi za njihovo doseg, ciljne in izhodiščne vrednosti ter kazalniki prejemnika, s katerimi spremlja doseganje ciljnih vrednosti

Opis

Vizija in poslanstvo

Kmetijski inštitut Slovenije (KIS) je javni raziskovalni zavod, ki se ukvarja z raziskavami in strokovnim delom na področju **kmetijstva, hrane in okolja**. Od ustanovitve leta 1898 inštitut pomembno prispeva k reševanju izzivov sodobnega kmetijstva in zagotavljanju kakovostne hrane, svoj vpliv pa širi tudi na področje ekologije in varstva okolja. Naša prizadevanja so usmerjena v trajnostni razvoj kmetijstva ob varovanju okolja, z inovativnim in interdisciplinarnimi pristopi, ki temeljijo na odprtih, participativnih znanstvenih raziskavah, znanju in izkušnjah. Naše **poslanstvo** je trajno prispevati k ohranjanju in razvoju kmetijstva v najširšem pomenu. Izvajamo ciljno usmerjene predvsem aplikativne raziskave, ki združujejo temeljne in uporabne pristope za spodbujanje trajnostnega razvoja kmetijstva. Kot javna raziskovalna institucija sodelujemo z vladnimi organi, akademskimi in raziskovalnimi partnerji ter širšo družbo in različnimi deležniki, pri čemer s svojimi znanji in rezultati dela pomembno vpliva na oblikovanje javnih politik. Inštitut je odprt za nova spoznanja in aktivno sodeluje tudi s tujimi sorodnimi inštituti. Naša **vizija** je biti vodilna multidisciplinarna in zaupanja vredna slovenska raziskovalna, razvojna in strokovna institucija na področju kmetijskih ter s kmetijstvom povezanih okoljevarstvenih ved, mednarodno prepoznavna in odprta, ki sledi strateškim usmeritvam Republike Slovenije, Evropske unije ter globalnim ciljem trajnostnega razvoja. KIS si prizadeva za služenje javnim interesom, kar vključuje odgovorno ravnanje svojih zaposlenih ter upoštevanjem najvišjih etičnih meril v znanosti in znanstvenoraziskovalne integritete.

KIS kot javni raziskovalni inštitut opravlja različne naloge na področju kmetijstva, hrane in okolja, ki jih lahko delimo na tri stebre :

- steber znanstvenoraziskovalne dejavnosti – izvajanje temeljnih, aplikativnih in razvojnih raziskav,
- steber strokovnih nalog (določene s predpisi),
- tržna dejavnost (svetovanje, študije in laboratorijske storitve, nadzor in preverjanje kakovosti kmetijskih pridelkov ter izdelkov, prenos znanja in raziskovalnih rezultatov uporabnikom).

Znanstvenoraziskovalno delo na inštitutu po zadnjem poročilu o delu predstavlja okoli 45 % realiziranih prihodkov, od tega 59 % v obliki stabilnega financiranja (programi), ostalo pa pridobivamo na kompetitivnih nacionalnih in EU projektnih razpisih. Za steber znanstvenoraziskovalne dejavnosti je KIS prejemnik stabilnega financiranja (leto 2022, ki predstavlja financiranje po novem zakonu) v obsegu okoli 19,0 raziskovalnih FTE (stroški dela raziskovalcev), od tega 7,6 FTE za mlade raziskovalce (doktorande). Dodatno k temu je KIS prejemnik 16 FTE iz naslova infrastrukturnega programa (stroški dela za podporno osebje), torej je skupno prejemnik okoli 35 FTE za stroške dela na znanstvenoraziskovalnem stebru, ki vključuje 72 raziskovalcev v znanstvenem nazivu, od tega 38 raziskovalcev na začetku kariere (doktorand ali podoktorski raziskovalec).

Raziskovalno delo poteka na področjih:

- rastlinska pridelava,
- varstvo rastlin,
- kmetijska ekologija in varstvo tal ter talne biodiverzitete,
- živinoreja
- čebelarstvo
- sadjarstvo,
- vinogradništvo in inarstvo
- kmetijska tehnika, ter
- ekonomika kmetijstva.

Skrb za aktualnost in razvoj raziskovalnih področij: Naše raziskovalno delo naslavlja izzive odgovorne pridelave kakovostne in zdrave hrane, pri čemer temelji na treh stebrih trajnostnega razvoja: okoljski odgovornosti, konkurenčnosti in družbeni relevantnosti. Osredotočamo se na raziskovalna vprašanja, povezana s preobrazbo kmetijstva v skladu z družbenimi zahtevami po trajnostnem prehranskem sistemu ter prilagajanju podnebnim izzivom, pri čemer upoštevamo tudi ekosistemske učinke kmetijstva. Poudarek naših raziskav je na trajnostni rabi kmetijskih in naravnih virov ter zmanjšanju negativnih vplivov na okolje. Poleg tega razvijamo raziskave, ki v okviru kmetijstva prispevajo k konceptu »eno zdravje«. Pri tem uporabljamo sodobne tehnološke metode in pristope za razvoj inovativnih rešitev. Pri raziskovalnem delu pa še posebej stremimo k povezovanju s strokovnim delom, za katerega smo pooblašeni s strani države, kar pomeni osredotočanje na raziskovalna vprašanja, s katerimi se srečujemo in ki izvirajo iz prakse. Inštitut trenutno izvaja raziskave v sklopu štirih raziskovalnih programov (Agrobiodiverziteta, Trajnostno kmetijstvo, Kmetijstvo naslednje generacije ter Ekonomika agroživilstva in naravnih virov) ter enega infrastrukturnega programa v podporo raziskovalnemu delu (Razvoj tehnologij in nadzor pridelave v kmetijstvu). Z implementacijo novega zakona o znanstvenoraziskovalni in inovacijski dejavnosti, ki je uvedel inštitut stabilnega financiranja in dal več avtonomnosti raziskovalnim institucijam, bo v naslednjih letih lažje izvedljivo tudi prestrukturiranje raziskovalnih programov, s tem pa tudi doseganje večje homogenosti in povezovanja raziskovalnih skupin znotraj programov za bolj holistično reševanje kompleksnih problemov kmetijstva.

Dejavnost našega inštituta pa ne vključuje le raziskovalnega dela, pomembno vlogo ima tudi **prenos znanja ter vzgoja bodočih raziskovalcev in strokovnjakov**, ki bodo pripravljeni na izzive kmetijstva prihodnosti. Prizadevamo si za vzgojo lastnih kadrov, ki bodo pripravljeni soočiti se z izzivi, ki vključujejo tako proizvodnjo hrane kot tudi ohranjanje naravnih virov in zagotavljanje kakovosti proizvodov. Hkrati se povezujemo s sorodnimi in komplementarnimi institucijami, se vključujemo v pedagoški proces in si prizadevamo prenašati znanje in izkušnje na študente, ki bodo usposobljeni za izvajanje zahtevnih nalog ter dobro zaposljivi v raziskovalnih, strokovnih, državnih in pedagoških institucijah, pa tudi v podjetjih, povezanih z kmetijstvom in varstvom okolja. Inštitut odlikuje uspešno povezovanje znanstvenoraziskovalnega dela s strokovnimi javnimi službami na področju kmetijstva in okolja. Skozi leta so se oblikovala kakovostna raziskovalna in strokovna jedra, ki predstavljajo trden temelj razvoja inštituta.

Vizija KIS 2030 – Odlično znanje za učinkovito in okolju prijazno kmetijstvo in podeželje

Vizija je biti **osrednja slovenska raziskovalno-razvojna institucija kmetijskih znanosti**, usmerjena v mednarodno sodelovanje, z interdisciplinarnim pristopom, ki izvaja temeljne in aplikativne, ter še posebej ciljno usmerjene raziskave na področju kmetijstva, hrane in okoljevarstvenih znanosti povezanih s kmetijstvom. Našo komparativno prednost povezanosti med raziskovalnim in strokovnim delom želimo v bodoče okrepiti in izkoristiti

sinergije med raziskovalnimi in strokovnimi področji dela, kar mogoča bolj osredotočene raziskave za reševanje konkretnih izzivov iz prakse ter iskanje trajnostnih rešitev za razvoj slovenskega kmetijstva. Kljub izzivom, povezanimi z nepredvidljivimi finančnimi pogoji, smo ambiciozni in osredotočeni na dolgoročne cilje ter prilagajanje novim izzivom za uspešno izvajanje našega poslanstva. Strategija našega znanstvenoraziskovalnega dela se osredotoča na usmeritev raziskav v konkurenčno, okoljsko odgovorno in družbeno sprejemljivo pridelavo zdrave in kakovostne hrane ter razvoj kmetijstva kot celote. Raziskovalno delo usmerjamo v aktualna, nova, obetajoča in interdisciplinarna področja, ki jih opredeljujejo nacionalni in evropski strateški dokumenti s področja kmetijstva, okolja in hrane. S spodbujanjem naprednih raziskav in multidisciplinarnosti stremimo h inovacijam, ki omogočajo učinkovite odgovore na družbene izzive. Naša strategija se ravna po visokih standardih etike in integritete v raziskovanju ter se osredotoča na zagotavljanje enakih možnosti za vse raziskovalce. Pri tem izvajamo raziskave z vso skrbnostjo za spoštovanje integritete v raziskovalnem delu, doseganje znanstvene odličnosti, krepitev raziskovalnih zmogljivosti ter mednarodno vpetost. Pri raziskovalnem delu smo vključujoči in participativni, saj vključujemo različne deležnike ter se povezujemo z vsemi, vključno z družbo kot celoto. Pri izvajanju znanstvenoraziskovalne dejavnosti sledimo vsem ključnim nacionalnim strategijam na področju znanosti (Resolucija o znanstvenoraziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2030, Načrt razvoja raziskovalne infrastrukture 2030, Strategija razvoja Slovenije 2030, in Slovenska strategija trajnostne pametne specializacije, Akcijski načrt za odprto znanost) ter področni zakonodaji (Zakon o znanstveno raziskovalni dejavnosti). Posebej izpostavljamo vpeljevanje načel odprte znanosti, odgovorno upravljanje z raziskovalnimi podatki, etično uporabo metrik pri vrednotenju raziskovalnih dosežkov in raziskovalcev, spodbujanje občanske znanosti ter krepitev vloge znanosti v družbi in njenega vpliva na oblikovanje politik. Zagotavljanje informacijske in infrastrukturne podpore raziskovalnemu delu je temelj za uspešno raziskovalno delo, pri čemer se raziskovalna infrastruktura ohranja odprta in dostopna tudi za širšo znanstveno skupnost. Internacionalizacija našega dela je ključna za vključevanje v globalni raziskovalni prostor in sodelovanje z vrhunskimi raziskovalnimi skupinami v tujini. Med prioritetami je tudi vzgoja lastnih kadrov ob upoštevanju enakih možnosti in sodelovanje v izobraževalnem procesu vzgoje bodočih strokovnjakov. Učinkovit, dobro organiziran in notranje povezan inštitut je temelj za uspešno izvajanje raziskav in doseganje strateških ciljev. Zato kot svojo komparativno prednost še posebej poudarjamo okrepitev sodelovanja med obema ključnima stebroma inštituta – znanstvenim in strokovnim stebrom – saj nam ta sinergija omogoča iskanje rešitev za praktične izzive, s katerimi se soočamo, bodisi za pridelovalce bodisi za odločevalce politik, ter zagotavlja celovitost raziskovalnega in strokovnega dela.

Strateški in dolgoročni cilji Kmetijskega inštituta Slovenije na področju znanstvenoraziskovalne dejavnosti so:

- 1. Odlična, zaupanja vredna znanstvena in razvojna dejavnost:** Ohraniti in krepiti status osrednje raziskovalno-razvojne institucije na področju kmetijstva in okolja v Sloveniji, ki je mednarodno prepoznavna in priznana. To želimo doseči z vzpodbujanjem kvalitetnega znanstvenoraziskovalnega dela, z zagotavljanjem znanstvene odličnosti naših dosežkov, skrbjo za odlično strokovno usposobljenostjo raziskovalcev ter z okrepljenim sodelovanjem z odličnimi raziskovalnimi skupinami v Sloveniji, evropskem raziskovalnem prostoru in globalno. Znanstveno odličnost (na področjih našega raziskovalnega dela) želimo potrjevati z objavami v uglednih mednarodnih znanstvenih revijah, vabljenimi predavanji na mednarodno priznanih konferencah, kot gostujoči profesorji/raziskovalci, z organizacijo mednarodnih konferenc na področjih našega delovanja, članstvom v uredniških odborih uglednih znanstvenih revij in znanstvenih odborih uglednih konferenc, ter citiranostjo naših raziskav. Poleg tega bo še naprej naša skrb izboljšanje kompetitivnosti na domačih in evropskih projektih razpisih. Na domačih razpisih bomo osredotočeni na krepitev uspešnosti pri prijavi temeljnih in aplikativnih projektov na razpise nacionalne agencije ARIS, medtem ko bo zaradi narave naših raziskav naša glavna usmeritev pri evropskih projektih steber družbenih izzivov. Za najbolj inovativne osnovne raziskave in krepitev raziskovalnih zmogljivosti pa bomo aktivno kandidirali tudi v okviru stebra odlične znanosti. Posebej si prizadevamo tudi za pogostejše prevzemanje vloge vodilnega partnerja in za izboljšanje vidnosti našega delovanja in rezultatov s promocijo našega znanja in dosežkov v različnih medijih. **Odprta znanost:** skladno z mednarodnimi in nacionalnimi strategijami za izboljšanje kakovosti, učinkovitosti in odzivnosti raziskav bomo postopoma vpeljevali načela odprte znanosti pri objavljanju rezultatov raziskav kar pomeni že danes, da morajo biti vse raziskave, ki so preko 50% financirane objavljene v odprtem dostopu, prav tako pomeni dostopnost do raziskovalnih podatkov ob upoštevanju načela »kolikor mogoče odprti in kolikor potrebno zaprti« in načela FAIR (findable, accesible, interoperable, reusable). Cilji so spodbujati širši dostop do znanja, sodelovanje z različnimi raziskovalci in institucijami, transparentnost raziskovalnih procesov in ponovljivost ter širjenje raziskovalnih rezultatov za družbeno korist. V horizontalni strateški cilj odprte znanosti sodi tudi občanska znanost, ki v skladu z načeli odprte znanosti predstavlja vključuje različne deležnike kot akterje v procesu raziskav.
- 2. Trajna skrb in vlaganje v razvoj človeških virov in konkurenčno raziskovalno infrastrukturo.** Za doseg znanstvene odličnosti temeljnih in aplikativnih raziskav na naših področjih delovanja je ključno povečevanje kompetenc ter razvojnih možnosti raziskovalcev za karierni razvoj, s posebnim poudarkom na mladih na začetku kariere (na doktorskem in podoktorskem usposabljanju), saj je njihovo število potrebno povečati in zagotoviti boljšo kadrovske strukturo raziskovalcev. Med prioritetami je torej vzgoja lastnih kadrov ob upoštevanju načela enakih možnosti in meritornega napredovanja. V tem smislu nam je cilj pridobiti tudi HRS4RP priznanje odličnosti človeških virov v raziskavah s strani Evropske komisije za institucije, ki so napredovale pri prilagajanju svojih politik človeških virov načelom Odprto, pregledno in na zaslugah temelječe zaposlovanje raziskovalcev. Prav tako je naša prioriteta celostni karierni razvoj raziskovalcev in omogočanje samostojne znanstvene kariere, ki temelji na pridobivanju novega znanja in veščin preko mehanizmov vključevanja v profesionalne mreže, mobilnosti in projektov. V sklopu sistema kakovosti smo pridobili certifikat družini prijazno podjetje. Poleg skrbi za kadre bomo poskrbeli tudi za vlaganja v potrebno raziskovalno infrastrukturo, ki je področjih naših raziskav še posebej specifična in vključuje eksperimentalna polja, opremo za obdelovanje polj, hlevske objekte, laboratorijsko opremo) Skrb za konkurenčno raziskovalno opremo vključuje tudi prizadevanja za večje vključevanje v evropske infrastrukturne mreže na področju kmetijstva (npr. ELIXIR, ESFRI ali "living labs" mreže).
- 3. Odprtost in sodelovanje z deležniki, uporabniki in družbo kot celoto.** Ohraniti in krepiti družbeni ter gospodarski vpliv z učinkovitim in čim hitrejšim prenosom kmetijskega znanja in rezultatov raziskav različnim deležnikom, kot so pridelovalci, industrija povezana s kmetijstvom, kmetijska svetovalna služba in oblikovalci politik ter na poljuden način predstavljati dosežke in znanja tudi širši javnosti. S tem bomo okrepili svoj položaj znotraj sistema znanja in inovacij v kmetijstvu (AKIS) ter izkazali družbeno odgovornost našega raziskovalnega dela. Prav tako bomo nadaljevali in krepili sodelovanje s pedagoškimi institucijami, predvsem univerzami, ter spodbujali vključevanje raziskovalcev v izobraževanje in usposabljanje prihodnjih raziskovalcev in strokovnjakov. Okrepiti želimo tudi družbeno-ekonomski vpliv z vzpodbujanjem inovacij in krepitvijo znanstvenoraziskovalnega sodelovanja z gospodarstvom, s poudarkom na razvoju novih sort, tehnologij in izdelkov.
- 4. Mednarodna odprtost, vpetost in prepoznavnost:** Naša strategija stremi k povečanju nacionalne in mednarodne prepoznavnosti inštituta, kar prispeva h krepitvi naše vloge v družbi. Z mednarodnim povezovanjem ohranjamo in krepimo znanstveno odličnost ter prepoznavnost v evropskem raziskovalnem prostoru, kar želimo doseči z intenziviranjem sodelovanja z vrhunskimi raziskovalnimi skupinami in institucijami iz tujine ter aktivnim vključevanjem v evropske mreže in projekte. Pri tem bo posebna skrb namenjena raziskovalcem na začetku kariere, ki morajo razviti ustrezne veščine, ki jih potrebuje uspešen raziskovalec ter začeti graditi profesionalna omrežja že med doktorskim in podoktorskim usposabljanjem.

Preglednica 1

Zap. št. cilja	Naziv strateškega in dolgoročnega cilja	Uvrstitev cilja v kategorijo/e: (1) znanstvena odličnost, (2) družbeni in gospodarski vpliv, (3) mednarodna vpetost	Ukrep za vsak cilj navedite ukrep(e) za doseg cilja	Kazalnik za vsak ukrep navedite kazalnik za spremljanje doseganja ciljne vrednosti	Izhodiščna vrednost (2022) za vsak kazalnik navedite izhodiščno vrednost v letu 2022	Ciljna vrednost (2027) za vsak kazalnik navedite ciljno vrednost v letu 2027	Komentar kratak komentar o načinu spremljanja kazalnika, če kazalnik ni opredeljen številčno
1	Odlična, zaupanja vredna znanstvena in razvojna dejavnost	(1) znanstvena odličnost; (3) mednarodna vpetost	spodbujanje objav z recenzijo (peer-review); znanstveni članki, poglavja, monografije v kategorijah 1.02, 1.02, 1.03, 1.16, 2.01 po SICRIS	število objav na raziskovalca	0.75	0.8	
			spodbujanje objav v uglednih revijah (Q1)	% člankov v najbolj uglednih revijah	38%	več kot 50%	
			vabljen predavanja na priznanih mednarodnih konferencah	število na leto	15	15	
			nagrade doma in na tujem (npr. Zoisovo priznanje, priznanje ARIS Odlični v znanosti, priznanje ZS KIS ...)	število v tekočem letu	4	3 do 5	
			pridobivanje domačih znanstvenoraziskovalnih projektov (ki jih financira ARIS (J, L, V, N, Z))	število v tekočem letu	37	20 do 30	
			pridobivanje projektov v centraliziranih programih EU (Steber 2)	število v tekočem letu	16	15 do 20	
			spodbujanje mednarodne vključenosti raziskovalcev - število oddanih prijav na mednarodne znanstvenoraziskovalne projekte	št. oddani prijav projektov	27	vsaj 20	
			spodbujanje projektnih prijav na stebru odlična znanost (ERC, MSCA)	število prijav v tekočem letu	1	vsaj 1	
2	Trajna skrb in vlaganje v razvoj človeških virov in konkurenčno raziskovalno infrastrukturo	(1) znanstvena odličnost	uspešno zaključena doktorska usposabljanja	število raziskovalcev s pridobljenim nazivom/leto	3	3	
			spodbujanje dodatnih/različnih kompetenc, pridobivanje dodatnih veščin (delavnice, šole, seminarji)	število usposabljanj/raziskovalca/leto	nismo spremljali	0,5 usposabljanje na raziskovalca na leto	
			enake možnosti za karierni razvoj	% znanstvenic v najvišjih nazivih (zn.sod., v.zn.sod., zn.svet.)	50%	50%	
			raziskovalna opremljenost inštituta	skupna nabavna vrednost raziskovalne opreme	1,300,000.00 €	1,600,000.00 €	
			modernizacija raziskovalne opreme	stopnja odpisanosti raziskovalne opreme v %	82%	80%	
			vključevanje inštituta v infrastrukturne mreže na področju kmetijstva (npr. ESFRI, ENOLL)	število sodelovanj	3	3	
3	Odprtost in sodelovanje z deležniki, uporabniki in družbo kot celoto	(2) družbeni in gospodarski vpliv; (1) znanstvena odličnost	odprta znanost: objavljanje javno financiranih raziskav v odprtem dostopu	delež objav	0.80	0.95	
			odprta znanost - objavljanje podatkov in metod	število objav	nismo spremljali	3	
			inovacijska dejavnost (sorte, izumi...)	število na leto	4	več kot 1 na leto	
			družbeno ekonomska relevantna	SICRIS kazalnik A3 (letni)	100	100	
4	Mednarodna odprtost, vpetost in prepoznavnost	(3) mednarodna vpetost	organizacija mednarodnih konferenc na področjih našega delovanja	število na leto	4	3 do 5	
			članstvo v uredniških odborih uglednih znanstvenih revij na področjih delovanja	% raziskovalcev	22.0%	20.0%	šteti so raziskovalci, ki imajo znanstvene nazive
			vključenost naših raziskovalcev v pomembne znanstvene mreže, npr. COST	število mrež na leto	1	5	
			objavljanje v soavtorstvu s tujimi inštituti	število znanstvenih objav na leto	21	30 do 35	

B. Razvojni cilji prejemnika, ukrepi za njihovo doseganje, ciljne in izhodiščne vrednosti ter kazalniki, s katerimi spremlja doseganje ciljnih vrednosti

Opis

Z vidika razvoja znanstvenoraziskovalnega dela na KIS so naši naporii usmerjeni v kontinuirano skrb za izboljšanje kakovosti raziskovalnega dela, spodbujanje inovativnosti, v razvoj novih pristopov, krepitev mednarodnega sodelovanja in mobilnosti. Naša posebna skrb je učinkovito povezovanje strokovnega in znanstvenega dela. Naše delovanje temelji na družbeni in okoljski odgovornosti, zavezanosti k spodbujanju izmenjave znanj z različnimi deležniki in širšo družbo ter k načelom odprte znanosti, ki pomeni deljenje znanja in podatkov. Naš moto je, da so znanost, inovacije in strokovnost v središču odgovorov na družbene izzive. Verjamemo, da s sodelovanjem tako z akademskimi partnerji kot drugimi deležniki iz javnega in zasebnega sektorja ter člani širše javnosti hitreje ustvarjamo nova znanja in spodbujamo inovacije. Hkrati prepoznavamo tudi pomen oziroma potrebo po zaščiti nekaterih odkritij in inovacij, ali kot pravi načelo odprte znanosti »odprto kolikor je mogoče, zaprto, kolikor je nujno potrebno«. Z znanstvenim pristopom pridobivamo nova znanja v pomoč odločevalcem pri oblikovanju, ocenjevanju in usmerjanju nacionalnih in mednarodnih javnih politik. Ta proces recipročno spodbuja raziskave in vodi do novih vprašanj, interpretacij in aplikacij. Naše delovanje želimo še okrepiti z sodelovanjem v mednarodnem okolju, zlasti v okviru Evropske unije in povečati našo stopnjo strokovnosti, vidnost in prepoznavnost.

Naš ključni razvojni cilj v prihodnosti je zagotoviti visoko kakovost raziskovalnega dela z zavezanostjo znanstveni odličnosti, inovativnosti, uporabi naprednih in zanesljivih raziskovalnih metod, ki omogočajo veljavne in ponovljive rezultate. Sledili bomo razvoju najnovejših tehnologij in pristopom, ki omogočajo hitrejši napredek znanosti. Naša strategija vključuje širjenje raziskovalne dejavnosti na nova področja pomembna za kmetijstvo, s poudarkom na sodelovanju z mednarodnimi raziskovalnimi mrežami, da bodo naši dosežki primerljivi tudi na globalni ravni in bodo prispevali k iskanju rešitev za izzive tako lokalne kot globalne narave. Naše delo vključuje spoštovanje najvišjih etičnih standardov, transparentnosti in odgovornega ravnanja z raziskovalnimi podatki, s čimer bomo zagotovili zaupanje v naše delo. Poleg tega bomo okrepili sodelovanje z vsemi deležniki, akademskimi, industrijskimi in odločevalci oziroma oblikovalci politik, kar bo omogočilo inovacije, prenos znanja in rezultatov v prakso in zagotavljalo širši družbeno-ekonomski vpliv oziroma učinek našega dela. V skladu z našim poslanstvom bomo spodbujali vključujoče, participativno raziskovanje, ki bo temeljilo na načelih odprte znanosti. Na ta način bomo aktivno prispevali k razvoju kmetijstva, h krepitvi prehranske varnosti, odgovorni primarni pridelavi zdrave in kakovostne hrane ter globalnim ciljem trajnostnega razvoja družbe kot celote. **Naš dolgoročni razvojni cilj je, da ostanemo ključni akter na področju raziskav in inovacij v kmetijstvu v nacionalnem ter prepoznaven akter v mednarodnem okolju.**

Naši ključni razvojni cilji so:

1. **Neodvisna, odlična znanstvenoraziskovalna institucija na področju kmetijstva in okolja.** Osredotočamo se na relevantno in znanstveno odlično raziskovalno delo, ki bo pripomoglo k reševanju ključnih družbenih izzivov na področju kmetijstva in povezanih dejavnosti. Razvijamo nove pristope, spodbujamo ustvarjalnost, in inovativne rešitve, ki krepijo učinkovitost in trajnostno naravnost, in ki omogočajo hitrejši prehod novih znanj v prakso.
2. **Odličnost človeških virov v raziskavah.** Trajna zavezanost k izvajanju načel v skladu s Kodeksom ravnanja pri zaposlovanju raziskovalcev (etika, integriteta, odprta znanost, enake možnosti, zaposlovanje in napredovanje, delovni pogoji, razvoj raziskovalne kariere), ki podpirajo razvoj privlačnih raziskovalnih karier in spodbujanje odličnosti v raziskavah in inovacijah.
3. **Krepitev naše vloge v okviru sistema znanja in inovacij (AKIS).** Ohranjanje in krepitev vloge osrednje nacionalne institucije znanja in inovacij v kmetijstvu, ki se osredotoča na iskanje novih znanj, razvoj inovativnih rešitev, usposabljanje bodočih strokovnjakov in oblikovanje strategij in politik. S tem prispevamo h krepitvi sistema AKIS kot celote.
4. **Vodilna institucija v podporo na dejstvih utemeljeni kmetijski in drugim politikam.** Učinkovito povezovanje znanstvenega in strokovnega dela v podporo reševanju družbenih izzivov na področju kmetijstva in povezanih dejavnosti; ustvariti želimo sinergijske učinke in postaviti trdnejše, na dejstvih temelječe rešitve.

Naše vrednote in pristop k delovanju:

- ustvarjanje odličnega, neodvisnega in zaupanja vrednega znanja, ki ga oblikujemo samostojno ter v povezavi z našimi ustanovitelji, pri čemer je naše poglavito vodilo zavezanost k pozitivnemu vplivu na družbo in okolje.
- zavezanost k izvajanju načel Evropske listine za raziskovalce in priporočil sveta EU za pritegnitev in ohranjanje talentov na področju raziskav, inovacij in podjetništva ter pridobitev ustreznega priznanja EU (HRS4R)
- odgovorna institucija, katere delovanje temelji na ustvarjanju in posredovanju rezultatov našega dela javnemu interesu na širšem področju kmetijstva in okolja ter trajnostnega razvoja in zavezanosti k pozitivnemu vplivu na družbo ter okolje.
- zavezanost k neodvisnosti, odprtosti in preglednosti v vseh naših aktivnostih, kar omogoča zaupanje širše javnosti oziroma družbe v naše rezultate, pri čemer uporabljamo javna sredstva učinkovito, odgovorno in trajnostno.
- prizadevanje za širjenje znanja in podatkov v skladu z načeli odprte znanosti, vendar hkrati prepoznavamo pomen zaščite nekaterih odkritij in inovacij. "Znanje mora biti čim bolj odprto, vendar toliko zaprto, kolikor je nujno potrebno."
- verjamemo, da sodelovanje z akademskimi partnerji, raziskovalnimi inštituti, industrijo, javnim in zasebnim sektorjem ter širšo javnostjo spodbuja hitrejšo ustvarjanje novih znanj in inovacij.
- znanstvene raziskave in spoznanja uporabljamo za pomoč odločevalcem pri oblikovanju, ocenjevanju in usmerjanju nacionalnih in mednarodnih javnih politik.

Preglednica 2

[illegible]

C. Načrt izvajanja znanstvenoraziskovalne dejavnosti

Načrt

Temeljna raziskovalna področja inštituta naslavlja **tematike kmetijstva in s kmetijstvom povezanega okolja**. Pri raziskovalnih tematikah, ki jih razvijamo na inštitutu, nas vodi skrb za aktualnost in razvoj raziskovalnih področij, ki morajo slediti tako globalnim ciljem trajnostnega razvoja (SDG) kot tudi nacionalnim in evropskim strategijam razvoja kmetijstva in podeželja (Green Deal, CAP), prehranski varnosti, konkurenčnosti kmetijstva, zagotavljanju kakovostne in zdrave hrane in ohranjanje okolja.

Naše raziskovalne prioritete so usmerjene v odgovorno pridelavo hrane, iskanje odgovorov na izzive podnebnih sprememb ter ohranjanje biotske raznovrstnosti ter zagotavljanje ekosistemskih storitev v kmetijstvu.

Raziskave potekajo na področjih:

- rastlinska pridelava,
- varstvo rastlin,
- kmetijska ekologija in varstvo tal ter talne biodiverzitete,
- živinoreja
- čebelarstvo
- sadjarstvo,
- vinogradništvo in vinarstvo
- kmetijska tehnika, ter
- ekonomika kmetijstva.

Ključne **raziskovalne prioritete smo opredelili v raziskovalnih programih in v infrastrukturnem programu**, ki se izvajajo na inštitutu in so bili v letu 2023 ocenjeni in potrjeni s strani agencije ARIS. Izvajanje znanstvenoraziskovalne dejavnosti v obdobju 2022-2027 torej poteka skladno s potrjenimi raziskovalnimi **programi, ki predstavljajo stabilen vir financiranja, ter s projekti, pridobljenimi na kompetitivnih razpisih**. Narava našega dela temelji na kombinaciji temeljnih in aplikativnih raziskav. Pomemben del naših raziskav je usmerjen v reševanje konkretnih in aktualnih družbenih izzivov v kmetijstvu, pri čemer je **naše vodilo učinkovito povezovanje raziskovalnega dela s strokovnim delom na KIS**. To sodelovanje nam pomaga prepoznati ključne izzive ter iskati ustrezne rešitve. Naša tesna vpetost v domače in evropske raziskovalne projekte potrjuje našo vlogo pri naslavljanju teh izzivov, in to vlogo bomo še naprej aktivno krepili. Raziskovalno delo predstavlja okoli 45% prihodkov inštituta, od tega stabilno financiranje neke 59% in pokriva okoli 35 polnih delovnih moči (FTE). S tem želimo poudariti, da imamo omejena sredstva s katerimi pa dosegamo odlične rezultate, kar potrjuje tudi naša uspešnost na kompetitivnih projektnih razpisih, ki predstavljajo okoli 41% proračuna za raziskave. Trenutno zaposlujemo 66 raziskovalcev v znanstvenem nazivu, od tega jih je kar 38 na začetku svoje kariere. Raziskovalno dejavnost kot že omenjeno izvajamo v okviru štirih raziskovalnih programov (tri programe vodimo, pri enem pa sodelujemo) in enega infrastrukturnega programa (stabilno financiranje) ter izvajanjem različnih projektov, trenutno 100 projektov (kompetitivno financiranje).

Programski in razvojni steber (stabilni del financiranja)

Programski steber raziskav obsega izvajanje štirih raziskovalnih programov, ki so podprti z enim infrastrukturnim programom

Agrobiodiverziteta (P4-0072) je program, ki vključuje raziskave s področij rastlinske genetike ter žlahtnjenja, fiziologije rastlin, interakcij rastlin s patogeni in prenašalci bolezni ter tehnologij pridelave kmetijskih rastlin. Raziskave v rastlinski genetiki so usmerjene k uspešni identifikaciji funkcionalnih in gensko vezanih markerjev za agronomske in prehranske lastnosti v izbranih kmetijskih rastlinah, z uporabo uveljavljenih molekularnih pristopov in najnovejših genetskih orodij ter DNA markerjev.

Trajnostno kmetijstvo (P4-0133) je program raziskav, ki se osredotoča na odgovorno primarno proizvodnjo, zagotavljanje kakovostne in zdrave hrane ter soočanje z izzivi podnebnih sprememb. Obravnava aktualne izzive na področjih živinoreje, čebelarstva, sadjarstva, vinogradništva in vinarstva ter kmetijske tehnike, pri čemer vključuje tudi ocenjevanje okoljskih kazalnikov.

Kmetijstvo naslednje generacije (P4-0431) je program raziskav, ki se osredotoča na trajnostno upravljanje s tlemi in talno biodiverzitet, uporabo agroekoloških pristopov pri rastlinski pridelavi, razumevanjem pojava novih škodljivcev in patogenov. Raziskave lahko v grobem razdelimo na tri glavna področja: Agroekologija in varstvo naravnih virov, Inovativno varstvo rastlin ter Pridelovalni sistemi naslednje generacije.

Ekonomika agroživilstva in naravnih virov (P4-0022) združuje agrarne ekonomiste štirih raziskovalnih organizacij. Programska skupina je usmerjena v preučevanje pomembnih družbeno-razvojnih vprašanj trajnostne kmetijske pridelave, predelave in potrošnje hrane ter upravljanja naravnih in podeželskih virov.

Razvoj tehnologij in nadzor pridelave v kmetijstvu (IO-0011) je infrastrukturni program v podporo raziskavam na različnih področjih preskušanja sort in semenarstva, varstva rastlin, živinoreje, genske banke kmetijskih rastlin, kakovosti kmetijskih pridelkov in ekologije in vključuje poskusne centre, specializirane laboratorije ter podatkovne zbirke.

Razvojni steber raziskav (RSF) je sestavni del stabilnega financiranja in je namenjen spodbujanju razvoja znanstvenoraziskovalne in infrastrukturne dejavnosti z vidikov kakovosti, ustvarjalnosti, inovativnosti, internacionalizacije, odprtosti ter prenosa znanja in sodelovanja z okoljem, ki pripomorejo k doseganju ciljev opredeljenih v strateških dokumentih ob upoštevanju poslanstva in strategije KIS. V ta namen smo na KISu sprejeli Metodologijo koriščenja sredstev RSF kjer se enkrat letno izpelje poziv za predloge aktivnosti. V sklopu razvojnega stebra RSF je trenutno odobrenih (v teku) 18 projektov, med katerimi je največ projektov novih zaposlitev (nova področja dela) in mobilnosti (usposabljanja oz. gostovanja pri raziskovalnih institucijah zunaj), saj je mednarodno sodelovanje, primerljivost in vključevanje v različne mreže eden od razvojnih ciljev, ki ga močno podpiramo.

Projektni steber raziskav (kompetitivni del znanstvenoraziskovalne dejavnosti):

- znanstveni projekti temeljnega raziskovanja (na nacionalni ravni),
- aplikativni znanstveni projekti (na nacionalni ravni),
- razvojni in ciljno-raziskovalni projekti (na nacionalni ravni),
- mednarodni raziskovalni projekti kamor umeščamo predvsem razpise evropskega okvirnega programa (H2020, HE, ERA-NET, Prima) pa tudi bilateralnega in multilateralnega sodelovanja po principu vodilne agencije v okviru WEAVE iniciative (<https://weave-research.net/>)
- druge raziskovalne naloge (npr. za industrijo in bilateralno mednarodno sodelovanje).

Vsebinska projektov, ki jih izvajamo in načrtujemo, je zelo pestra in sega na vsa področja delovanja inštituta. Trenutno poteka preko 100 projektov, od tega 48 nacionalnih in 54 mednarodnih (vodilni partner pa smo pri 32).

1. Spodbujanje raziskovalne odličnosti

Naš načrt za izvajanje raziskovalnega dela sledi temeljnim strateškim dokumentom za zagotavljanje znanstvene odličnosti, inovativnosti ter metodološke usposobljenosti, ob upoštevanju etičnih standardov in širšega družbenega vpliva. Pri znanstvenoraziskovalnem delu se ravnamo po Resoluciji o znanstvenoraziskovalni in inovacijski strategiji Slovenije 2030, ključnem strateškem dokumentu za področje raziskav, razvoja in inovacij. Ta strateški dokument na nacionalni ravni povečuje vlaganja v znanost ter stremi k krepitvi odličnosti raziskav, mednarodne vpetosti ter konkurenčnosti raziskovalne infrastrukture, podpore mladim raziskovalcem in spodbujanje kariernega razvoja ter enakih možnosti, ter spodbujanje odprte znanosti in odgovornega ravnanja z raziskovalnimi podatki.

Raziskave usmerjamo k nadgrajevanju obstoječega znanja, prispevanju k napredku znanosti in odpiranju novih raziskovalnih izzivov. Spodbujamo inovativne pristope, ustvarjalno razmišljanje, spodbujanje multidisciplinarnih raziskav, ki omogočajo prebojna odkritja in inovacije, ki jih posamezni znanstveni sektorji sami ne bi mogli doseči. Nenehno bomo vlagali v izobraževanje in strokovni razvoj naših raziskovalcev ter jim zagotavljali enake možnosti in dostop do naj sodobnejše raziskovalne infrastrukture in naprednih raziskovalnih orodij. S tem bomo omogočili, da bodo naši raziskovalci uspešno izvajali projekte ter dosegali visoko raven znanstvene odličnosti. Skrbeli in spodbujali bomo karierni razvoj raziskovalcev in raziskovalk še posebej na začetku njihove kariere, ter spodbujali mobilnost, sodelovanje z vrhunskimi mednarodnimi raziskovalnimi mrežami. Zaveujemo se k zagotavljanju enakih možnosti za karierni napredek s posebno pozornostjo za mlade, da jim omogočamo usklajevanje poklicnega in družinskega življenja.

Znanstveno odličnost na področjih našega raziskovalnega dela bomo potrjevali z odličnimi znanstvenimi dosežki, kamor sodijo članki, objavljeni v uglednih znanstvenih revijah, znanstvena priznanja in citiranost, vabljena predavanja na pomembnih mednarodnih konferencah, sodelovanje v uredniških odborih uglednih znanstvenih revij in znanstvenih komisijah, organizacija pomembnih mednarodnih konferenc na naših področjih delovanja. S tem ustvarjamo potencial za visoko citiranost naših raziskav. Naša osrednja naloga bo tudi nadaljnje izboljšanje kompetitivnosti pri prijavih na domače in evropske projektne razpise. Osredotočili se bomo na krepitev uspešnosti pri prijavih temeljnih in aplikativnih projektov na razpise agencije ARIS, medtem ko bomo pri evropskih razpisih iskali možnosti predvsem v stebru družbenih izzivov. Na področjih, kjer se bomo lotevali bolj temeljnih raziskav, bomo spodbujali kandidiranje v okviru možnega odlične znanosti. Dodatno si bomo prizadevali prevzeti vlogo vodilnega partnerja in povečati prepoznavnost našega dela s promocijo dosežkov v različnih medijih.

2. Horizontalni cilji – odprta znanost, etičnost in transparentnost

Skladno z nacionalno in evropsko strategijo odprte znanosti bomo podpirali odprto znanost, ki izboljšuje kakovost, učinkovitost in odzivnost raziskav ter omogoča večjo dostopnost in uporabnost raziskovalnih rezultatov. To pomeni obveznost objave rezultatov v odprtem dostopu, kadar so rezultati pridobljeni z javnimi sredstvi, pomeni spodbujanje deljenja podatkov in rezultatov z drugimi raziskovalci ter širšo javnostjo po načelu »kolikor mogoče odprto in kolikor potrebno zaprto«. Slovenija je sprejela zakonodajo o načelih odprte znanosti, ustanovljena je bila Slovenska skupnost za odprto znanost <https://odprta.znanost.si/nekategorizirano/open-science-day-2022/> v kateri aktivno sodelujemo. Prizadevali si bomo slediti poti, ki jo določajo EU in nacionalne politike načel odprte znanosti vključno z odgovorno rabo in deljenjem podatkov (FAIR), raziskovalno integriteto, čim zgodnejšo in čim širšo izmenjavo rezultatov raziskav, večjim vključevanje različnih deležnikov in širše družbe v raziskovalno delo. Tako bomo pospeševali širjenje inovacij, prispevali k napredku na področju znanosti ter zagotavljali transparentnost in etično ravnanje v vseh fazah raziskovalnega procesa. Raziskovalci se zavedajo obveznosti objave članka v odprtem dostopu, to navado so pridobili. Vendar pa se bo v naslednjem obdobju predvsem potrebno navaditi na večjo odgovornost za objavljane raziskovalnih podatkov ali novih oziroma izboljšanih metod. Podobno bo v naslednjem obdobju potrebno spodbujati in razvijati tudi čimprejšnje objavljane rezultatov v različnih oblikah ter pridobiti večšino za državljansko znanost.

3. Razvoj konkurenčne raziskovalne infrastrukture

Mednarodno konkurenčna raziskovalna infrastruktura je ključna za doseganje znanstvene odličnosti in mednarodne primerljivosti. Po najboljših močeh bomo skrbeli za vlaganje v napredno raziskovalno infrastrukturo in ustrezne eksperimentalne pogoje, dostop do sodobnih raziskovalnih orodij, napredne opreme in laboratorijev za izvajanje vrhunskih raziskav. Sodobna infrastruktura omogoča prilagajanje novim znanstvenim vprašanjem, spodbuja večjo interoperabilnost z drugimi raziskovalnimi skupinami in mednarodnimi omrežji, kar povečuje kakovost raziskav ter omogoča širše sodelovanje in inovacije. Na ta način infrastruktura podpira obstoječe raziskovalne cilje, omogoča odkrivanje novih raziskovalnih priložnosti ter omogoča napredek in večje družbeno ekonomske učinke raziskav. Za zagotavljanje konkurenčne infrastrukture namenimo na letni ravni okoli 10% proračuna, delno iz lastnih amortizacijskih sredstev del sredstev pa pridobimo na razpisu znanstvene agencije ARIS in drugih nacionalnih razpisih (v okviru SKP). V načrtu imamo tudi priključevanje v infrastrukturne mreže na evropskem nivoju (infrastrukturni projekti, infrastrukturne mreže npr. ESFRI, Living labs ...).

4. Spodbujanje kompetenc človeških virov in podpora kariernemu razvoju

Razvoj raziskovalnih kadrov in njihovih kompetenc je eden od ključnih temeljev znanstvene odličnosti. Spodbujanje nenehnega strokovnega izpopolnjevanja, gostovanja pri vrhunskih raziskovalnih skupinah doma in na tujem, udeležba na najpomembnejših konferencah, vključevanje v mreže znanja na mednarodni ravni so pomembni elementi v vseh fazah razvoja kadrov, še posebej pa se bomo osredotočili na mlade v začetni fazi kariere. Ustrezno mentorstvo, spodbujanje mobilnosti in gostovanj, učenje novih raziskovalnih metod, omogočanje različnih izobraževanj za pridobivanje dodatnih veščin je ključno, če želimo mladim omogočiti karierni razvoj. Ustvarjanje dinamičnega in ustvarjalnega raziskovalnega okolja je ključnega pomena za razvoj inovativnih rešitev in napredek v znanstvenem delu zato bomo posebej spodbujali interdisciplinarne projektne time.

Usposabljanje naslednje generacije raziskovalcev poteka že skoraj štiri desetletja v okviru nacionalnega programa »mladi raziskovalci (MR)«. Trenutno poteka usposabljanje 9 MR na šestih oddelkih inštituta. To je rezultat preteklega obdobja (pred 2023), ko nam je letno kvoto MR določala agencija. Z uvedbo novega zakona in prenosom odločitve o številu MR na raziskovalne institucije je glede na naš Pravilnik o stabilnem financiranju v načrtu proporcionalni dvig od razpisa 3 MR štipendij na leto na 4-5 letno do konca leta 2027. S tem želimo povečati vitalnost raziskovalnih skupin.

Družbeni in gospodarski vpliv

Naše raziskave so pogosto aplikativne narave, naslavljaajo probleme in vprašanja, ki izhajajo iz prakse, saj se naše raziskovalno delo močno povezuje s strokovnimi nalogami, za katere imamo pooblastila države, z interakcijo z pridelovalci, kmetijsko svetovalno službo, zbornicami (kmetijstvo, živilska industrija) ter oblikovalci in odločevalci politik (ministrstvi za kmetijstvo, okolje). To nam omogoča utrjevanje ključne vloge kot institucije znanja v sistemu AKIS in učinkovit prenos rezultatov raziskav in znanja.

Za večji družbeno ekonomski vpliv naših raziskav si bomo prizadevali z raznolikimi ukrepi diseminacije, komunikacije in uporabe naših raziskovalnih dosežkov. Poleg tega bomo namenjali več truda popularizaciji znanosti, in večjemu javnemu zavedanju pomena kmetijskih raziskav, inovacij in uporabe novih tehnologij. Spodbujali bomo sodelovanje z gospodarstvom, posvečali večjo skrb prenosu znanja in inovacij za hitrejšo implementacijo raziskovalnih dosežkov v praktično rabo. Še naprej bomo skrbeli za intelektualno lastnino, npr. razvoj sort, pa tudi druge inovacije pri storitvah, npr. digitalizacija podatkovnih zbirk v živinoreji. Naša vloga kot institucije znanja je še posebej pomembna v okviru sistema kmetijskega znanja in inovacij (AKIS). Zagotavljamo strokovno podporo pridelovalcem in odločevalcem politik. Na podlagi imenovanj naših kadrov (raziskovalcev) s strani države v različna telesa in komisije, pooblastil za izvajanje javne službe strokovnih nalog imamo tesno povezavo s ključnimi akterji v tem sektorju, kar zagotavlja družbeno-ekonomsko relevantnost naših raziskav in prispeva k razvoju trajnostnih politik ter praks v kmetijstvu in širše. Prizadevali si bomo tudi za stalno komunikacijo s strokovnjaki v praksi, tako da bomo organizirali seminarje, delavnice, konference, izvajali predavanja. Prav tako bomo komunicirali s splošno javnostjo in potrošniki pri ozaveščanju o trajnostnem kmetijstvu in kakovostni hrani (poljudnoznanstveni članki, predstavitve dela ali dosežkov v različnih medijih). Predviden je naš stalen prispevek k razvoju bodočih strokovnjakov, ki ga bomo izvajali kot habilitirani predavatelji na univerzah, z mentorstvom študentom in doktorandom ali raziskovalcem na začetku kariere, s predavanji v okviru stalnega

izobraževanja kmetijskih svetovalcev in pri stalnem izobraževanju osebja, vključenega v naloge rejskih programov. Povezovanje strokovnega znanja z raziskovalnim delom je ključno za doseg te ciljev.

Mednarodna vpetost

Odprtost in aktivno sodelovanje v mednarodnem prostoru sta ključni prioriteti našega raziskovalnega dela, pomembni tudi za mednarodno afirmacijo in prepoznavnost inštituta. Pri tem je pomembno vključevanje v mednarodne raziskovalne projekte, mreže in konzorcije, saj verjamemo, da sodelovanje z globalnimi partnerji omogoča napredek, izmenjavo znanja in širši dostop do raziskovalnih priložnosti. Aktivno sodelovanje v evropskih in globalnih raziskovalnih infrastrukturah omogoča dostop do vrhunskih virov, opreme in podatkov, kar povečuje konkurenčnost naših raziskav ter prispeva k reševanju izzivov na različnih področjih. V ta sklop sodi tudi organizacija mednarodnih konferenc, članstvo v uredniških odborih priznanih znanstvenih revij, na globalnem ali regionalnem nivoju, ki so povezane s področjem delovanja naši raziskovalcev. Sem sodi tudi ekspertna vloga (peer-review) v recenzijskih postopkih pri ocenjevanju znanstvenih člankov ali projektnih prijav, Kazalniki uspešnosti na tem področju so tudi gostovanja, vabljeni predavanja na tujih univerzah, sodelovanja v komisijah za ocenjevanje doktorskih nalog na domačih in tujih univerzah. Ključna je vpetost v različne evropske in bilateralne mednarodne projekte in mreže, kot so evropski projekti, COST akcije, infrastrukturni projekti, pridružitve k evropski raziskovalni infrastrukturi (ESFRI), in npr. nastajajočim mrežam Living labs.